

Suðuroyar kolið.

Hvorja ferð tað hevur verið nakað long tógn viðvíkjandi líkindinum fyrri eini kolminudrift í Suðuroy, hevur mistreystið tikjóð sinnini — vónirnar vóru við hvørt við at verða til vissu. Nú hevur einaferð verið leingi tigandi — og menn vóru við at missa móti, allar tann stóri arbeiðsleysi flokkurin, ið so hjartaliga ynskí, at tað tó mátti verða nakað burtur úr við at koma til at arbeiða, arbeiða fyrri seg og síni og verða fríur og sjálvbjargin, hesu neyðar menniskju vóru, sum útleið, við at geva upp hópíð til kolið. Men nú frættist í donskum bløðum, at allar vónir um stórdrift, fjallavirki í Føroyum ikki eru sløktar.

Vit taka her upp aftur nakað av tí, ið bløðini har niðri bera fram um Suðuroyar kolini:

»Engelske Ekspertir siger god for Kullenes Kvalitet. Men en foreløbig Undersøgelse er nødvendig, for man tænker paa Stordrift.«

Hin dansk-enski verkfrøðingurin Harald Nielsen, ið var her uppi í summari fyrri at kanna líkindini fyrri einum kolavirki í Suðuroy, hevur givið Stauningi eina frágreiðing viðvíkjandi sínum arbeiði. Hann hevur latið »provvarnar«, hann tók niður við sær, kannað av enskum ekspertum á ríkisins kolgranskingsarinstítutti í London. Herum sigst:

»Resultaterne af Undersøgelserne skal ifølge Ingeniør Nielsens Rapport være overraskende gode. Færo-Kullene er saaledes lige saa vel egnede til Benzin-fremstilling som gode engelske Kul, og man mener, det er muligt at udvinde Kullene til en Pris, der er fuldt ud konkurrencedygtig med engelske og polske Kul, d. v. s. 9 1/2—10 Kr. pr. Ton.«

Men ein fyrbils kanning og granskning er neyðturlug:

»Men en foreløbig Undersøgelse af Mulighederne er dog tilrådelig, for man tænker paa Minedrift i stor Stil. Man regner med, at der er ca. 100 Millioner Tons Kul paa Sudero, hvoraf Glanskullene, der er de bedste, udgør 25—30 pCt. En Minedrift, der til at begynde med kan levere 100.000 Tons om Aaret, forudsætter en Kapital paa 1 Mill. Kr. og en foreløbig Undersøgelse vil koste 50.000 Kr., alt ifølge Ingeniør Harald Nielsens Kalkulationer.

Imidlertid har en anden Kemiker, Professor P. E. Raaschou, ogsaa undersøgt Færoekullene i Sommer. Professor Raaschou har endnu ikke afsluttet sine Undersøgelser, saa man véd intet om, hvorvidt han er kommet til et lignende Resultat som Ingeniør Nielsen.«

Rátt verður til ikki at vera ov mikið drásin:

»Men der er imidlertid mange Momenter, der spiller ind, hvis man virkelig vil realisere Tanken om national Kulminedrift paa Færoerne. Bl. a. er Omkostningsprossmaalet et af de springende Punkter, saa under alle Omstændigheder bør man tage Sagen med Reservation.«

ÚR SUÐUROY

Tað er menniskjansligt at hugsa ella misteinkja, at maðurin, ið hevur hesar góðu vónir, er persónliga interesserað í at »reklamera«. Men so er ikki, sigur Harald Nielsen. Hann úttalar:

»— Lad mig først præcisere, at da jeg i sin Tid blev anmodet om at foretage nogle tekniske Undersøgelser af disse Kul, anede jeg ikke, at de franske Koncessioner eksisterede. Kullenes Fremkomst interesserede mig videnskabeligt, og det var paa dette Grundlag, jeg fik mine Venner inden for de engelske Kredse til ogsaa at se paa Sagerne. Mine Analyser vakte min Interesse, saa jeg skaffede mig nærmere Oplysninger, der ledte til mit Besøg deroppe.

Finansielt interesseret i Sagen har jeg aldrig været.«

Mine Undersøgelser paa Stedet overtjede mig om Hensigtsmæssigheden af at henlede den danske Stats Opmærksomhed paa de Fremtidsmuligheder, der efter min Mening eksisterer for disse Kul, og i min Rapport, som er afgivet til Statsministeren, paapeger jeg Nødvendigheden af en grundig og omfattende Undersøgelse, for endelig Stilling tages til en omfattende Minedrift. Det skylder vi ikke alene os selv, men ogsaa Færingerne.«

Harald Nielsen ívást i, um Danir eiga teir rætta menninar til at undirsøkja kolaspurningin í Føroyum til botns. At tað hevur allastórsta týdning at fáa fatur í teir konastu og rætta menninar, er givið.

Hann sigur:

»Det er efter mine Erfaringer tvivlsomt, om vi herhjemme i Øjeblikket har de rigtige Folk til at foretage de vigtige Undersøgelser — det ligger jo ganske nær at antage, da Danmark ikke hidtil har været et kulproducerende Land.«

Adrir eru komnir til sama úrslit sum harra Nielsen, ið visir á:

»at ganske uafhængigt af mig (honum) har det herhjemme velkendte Ingeniørfirma F. H. Krebs, der har udført betydelige Vandbygningssarbejder paa Færoerne, sammen med den dansk-amerikanske Mineingeniør Eric arbejdet i mange Maaneder med disse Kul, og efter deres Rapport at dømme har de naaet de samme Slutninger som jeg.«

Hann heldur fast við sín fyrstu úttalitsir um møguligleikan fyrri við gðða at vinna benzín úr kolinum og úttalar hesum viðvíkjandi:

»Med specielt Hensyn til Benzinudvinning af Færo-Kullene blev det fra visse Sider herhjemme havdet, at mine Beregninger var noget fantastiske, og endvidere, at Tyskerne havde opgivet Brintningen af deres Kul for dette Øjemed stordrindrielt. Imidlertid fortæller den engelske Regerings Kulpolitik en helt anden Historie, og nu for et Par Dage siden saa vi, at den verdensberømte tyske Storindu-

strielle, Prof. Bosch, kommer med Udtalelser, der sikkert vil faa vore hjemlige Ekspertter til at undersøge Sagen nøjere, inden de udtaler sig definitivt.

Imidlertid er der andre foreløbige Rapporter under Opsejling, lad os saa faa dem frem nu, saa vi kan danne os et Skøn over Kullenes Udviklingsmuligheder, som jeg personlig tror paa, og bestemme os til en grundig Undersøgelse, for vi træffer endelig Afgørelse i den ene eller anden Retning. Jeg véd, at der foreligger inlet Materiale i Øjeblikket, der kan retfærdiggøre Fordømmelse.«

Hevði nú bert nakað spurst burtur úr. Her er sanniliga tørvur til tess, so stórt sum hitt »kroniska« arbeiðsloysi er.

Á Føroya lögtingi 1933.

Brúgv yvir Kirkjuá í Miðvági.

Hesa brúgv metir verkfrøðingur Jacobsen at kosta 17000 kr. J. M. Poulsen hevur hildið, at henda brúgv ikki nýtist, um Miðvágskeingar broyta vegin at ánni eitt sindur og stoypa eitt nýtt »Betondekke« yvir Hyssissá. Tilfar og formanslon til hetta arbeiði tællast at kosta 7000 kr. Løgtingið viðtók at veita Miðvágs kommunu 300 kr. í styrk.

Brúgv yvir Fossá í Vestmanna.

I fjørð sókti Vestmanna kommunu um styrk til hesa brúgv, men málið varð útsett til í ár. Samstundis sum brúgvin verður gjord, má ein vegur leggjast til brúna. Tilsamans mest arbeiðið at kosta 9000 kr., arbeiðslónin aleina 4600 kr. Tingið viðtók at jálta 2640 kr. at gjalda í try ár.

Brúgv yvir Hamarsá í Hvalbæ.

Hvalbiar kommunu sókir um styrk til at gera hesa brúgv, ið mest at kosta um 1000 kr. Tilfar og formanslon tællast at verða 450 kr. Viðtikið varð at jálta ein studning uppá 330 kr.

Til umvøling av stígnum undir Tjørnadal í Norðtoftir

jáltaði tingið 300 kr.

Lending við neyst í Hvalbæ.

Tingið jáltaði í 1931 kr. 1050 til eina lending við Neyst í Kvalbæ. Av tí at lendingin mátti víðkast, kom lendingsarbeiðið at verða væl dýrari enn iðlað. Kvalbiar kommunu hevur tí í ár sókt um eikastudning. Tingið viðtók at jálta ein samlaðan studning til alt arbeiðið uppá 1445 kr. 50 oyr.

Brúgv við Solmundarfjørð.

Jacob Hendrik Isaksen í Sólmundarfirði sókir tingið um studning til eina lendingarbrúgv. Tingið helt seg ikki kunna fremja málið.

Lendingsbrúgv á Norðskála.

1931 jáltaði tingið 100 kr. til hesa brúgv. Av tí at peningurin ikki varð nýttur ífjor, sókja Norðskálamenn at fáa stundning endurnýggjaðan. *Hetta jáltaði tingið.

Lendingin „Úti á Eyga“ á Eiði.

Eiðismenn sókja um at fáa studning til at gera eina lending »Úti á Eyga« á Eiði, so motorbátar kunna leggja at har.

Tingið viðtók at veita ein studning uppá 1275 kr.

Lendingin á „Stóra Dimun“.

Dimunar bóndin sókir um tingsins studning til at umvøla lendingina á Stóra Dimun. Viðtikið var at veita honum 300 kr. í studningi.

Lendingsstøð í Skálavík.

Skálavíkar kommunu sókir um tingsins studning til at umvøla lendingina á Stóra Dimun. Viðtikið var at veita kommununi 786 kr. í studningi.

Tórarín Axalson Dalsgarð í Skálavík

sókir um studning til umvølan av lendingsviðurskiptunum í Skálavík. Umsókn hansara varð víst til kommunustýrið í Skálavík.

Til eina lendingarbrúgv í Bø

jáltaði tingið 1800 kr.

Lending í Haraldssundi.

Haraldssunds menningu ífjor studning til eina lending, men hava ikki nýtt studningin. Teir sókja tí um endurnýggjan av honum. Tingið viðtók at jálta hesari umsókn.

Lendingarstøðin (havnin) í Høvi.

Hovbingar hava í mong, mong ár sókt um at fáa statsstudning til at gera eina bátahavn í Høvi. Menn hava lovað at gera teirra besta, tó einki hevur batt. Hovbingar sókja tí tingið um studning til at gera hesa teirra neyðturlugu havn. Tingið viðtók at lata J. M. Poulsen fara til Høvs at kanna eftir kostnaðinum av eini tilikari havn. Hetta hevur tingið viðtikið samstundis sum tað aftur í ár sókir statin um 1/3 studning til Høvs havn. Vit megu vóna, at tað aftur at ári fer at eydnast Hovbingum at vinna sómðir so teir kunna byrja uppá at byggja havnina. Teir hava nú biðað nógv, nógv ov leingi. Teir menn, ið hava ansvar, kunnu ikki forsvara at lata teir biða longri.

Lendingin í Porkeri.

Porkeris kommunu hevur gjørt eina lendingarbrúgv, ið kostað hevur ímóti 16000 kr. Kommunan hevur áður fingið 3000 kr. í studningi. Men tá ið hetta munaði litið, og tíðirnar eru ringar hjá hesi kommunu eins og hjá øllum kommununum í Føroyum, sóktu Porkerismenn ífjor um ein eikastudning. Vanligt er hjá tinginum at lata 1/4 av for-

mansløn og tilfarið. Eftir hesum reglum skuldi Porkeris kommunu fingið 1/4 av 9500 kr. í alt og í eikastudningi 4125 kr. Men sambandið og sjálvstýrið í nevndini vóru ikki at fáast longri enn at seta uppskot um 1000 kr. So státt setti P. M. Dam við øðrum so-ljóðandi

Broytingaruppskot

til

nevndaruppskot í málinum Landingsstedet Porkeri (38/1933)

Principalt: Ístaðin fyrri 1000 kr. verður sett 4125 kr.

Subsidiært: Ístaðin fyrri 1000 kr. verður sett 3000 kr.

Hetta broytingaruppskot elvdi ein heitan og drágvan orðadrátt:

P. M. Dam minti á, at hann saman við øðrum hevði loyvt sær at seta broytingaruppskot í hesum máli. Tá var heitur orðadráttur um málið. Hann vónaði, at teir heiðraðu tingmenn í ár vildu unna málinum fullar sómðir við at viðtaka broytingaruppskotið, ið lá frammi. Tað er ikki talan um at gera annað enn vanligt var á tingi, nevniliga at jálta 1/4 av tilfari og formansløn við lendingararbeiði. Porkeningar høvdu í mong ár sókt um at fáa havn gjorda við státhjálpi. Men tá ið teir ikki fingtu tað fóru teir sjálfir at royna at fáa lendingarviðurskiptini bót so frætt, at »instaleraðir« og adrir smábátar kundu leggja at landi og skipa fiskin upp í útróðraveðri. At teir høvdu ventað sær vanligan studning frá tinginum var eyðvitað. Teir vóru sum øllum monnum kunnugt av raskastu og ídnastu útróðramonnum. Tingsins menn kundu ikki forsvara at vera málsjónskir her. Teir kundu ikki annað enn veita hesum dugnamonnum tað, ið teir av rettem áttu javnbjóðis við adrar, ið fingtu studning til lendingar her á landi. Eingin skilamaður kundu av rettem siga, at tað, ið Porkeningar høvdu gjørt var ov stórliga tikjóð. Allir vistu, at viðvíkjandi lendingarviðurskiptunum í Porkeri restaði so nógv í enn áðrenn tað kundu sigast at vera bara tolligt. Har kravdist at gerast meiri enn annað slíkt aftrat. Bert tað at tað ikki var talan um hjá stórum motorbátum og sluppum at leggja at brúnni, og at í illveðri var einki skjólf fyrri opnar stórr og smærri bátar, sýndi, at harkravdist at gerast munandi meiri fyrri bert at gera lendingarviðurskiptini tolliliga. Eg loyvi mær so slátt at viðmæla broytingaruppskotið um at biðja teir æraðu tingmenn at greiða atkvøðu fyrri tí.

G. Winther fanst harðliga at, at P. M. Dam var kominn við hesum broytingaruppskoti. Fyrst kom Porkeningar inn við einum yvirslagi uppá 5500 kr. Teir fingtu tá jáltaðar 2100 kr. So ynsktu teir arbeiðið gjørt adra staðni og sóktu um hægri studning og fingtu eisini studningin hækkaðan til 3000 kr. Broytingaruppskotið frá ífjor var felt, og hann vónaði, at tingsins menn eisini feldu hetta broytingaruppskot. Formaðurin fyrri sóknarstýrið í Porkeri hevði verið í figgarnevdni og greitt frá øllum. Tað var forferðiligt sum gingið var fram, ikki tí roknskapin sjálfan var einki at siga til. Bert sandurin hevði kostað 3600 kr., tað var meiri enn cementið kostaði! Tilfikt var ikki lukkligt. Alt var dýrkað upp, formansløn, arbeiðsløn. Høvdu Porkeningar komið á ting við einum yvirslagi uppá 15500 kr. fingtu teir einki, ikki eitt oyra. Hann víldi ynskt at figgarnevdin kom ástaðis at sæð hetta verk